

Maj 2006

Rapport om uddannelsesbehov på musicalområdet

1. Indledning

Igennem de senere år har det danske teater- og musikdramatiske miljø peget på et stigende behov for en uddannelse, der er rettet specifikt mod musical som genre.

I 2000 blev den private treårige uddannelse Det Danske Musical Akademi i Fredericia oprettet med støtte fra Fredericia Kommune. Dansk Skuespillerforbund formulerede samme år et helt konkret forslag til etablering af en treårig musicaluddannelse.

Fra Aarhus Teater og teatrets skuespilleruddannelse er der af flere omgange blevet fremsat ønske om etablering af en musikdramatisk uddannelse. Disse forslag fokuserer på en overbygningsuddannelse rettet mod skuespillere, sangere, dansere og personer med en grundlæggende uddannelse inden for musicalgenren.

Behovet for en musicaluddannelse hænger tæt sammen med et vedvarende og omfattende udbud af musical- og andre musikdramatiske forestillinger på de danske scener. På baggrund af denne udvikling i udbuddet, etableringen af Det Danske Musical Akademi i Fredericia og henvendelserne fra branchen besluttede Folketinget, at Kulturministeriet skulle iværksætte en undersøgelse af behovet for en musicaluddannelse i Danmark. Denne beslutning blev truffet i forbindelse med indgåelsen af en flerårsaftale for de kunstneriske uddannelser for perioden 2003-2006.

Til at foretage denne undersøgelse blev der nedsat en arbejdsgruppe bestående af: Flemming Enevold, teaterchef ved Gladsaxe Teater og instruktør, Kim von Binzer, konstitueret leder af Opera Akademiet ved Det Kgl. Teater, Sverre Rødahl, rektor ved Statens Teaterskole. Endelig har Gunilla Ohlsson, koreograf og underviser på Baletakademien i Göteborg, været inddraget arbejdet. Afdelingschef i Kulturministeriet Steen Kyed har været formand for gruppen og fuldmægtig i Kulturministeriet Katrine Tarp har været gruppens sekretær.

Arbejdsgruppen fik ifølge sit kommissorium til opgave at:

- Belyse behovet for musicalperformere i Danmark
- Drøfte de faglige kompetencer, som branchen vil efterspørge hos fremtidens musicalperformere
- Beskrive modeller for strukturering og organisering af en uddannelse af musicalperformere i Danmark, herunder komme med anbefalinger til valg af modeller
- Komme med anbefalinger til placering af en eventuel musicaluddannelse

Ifølge kommissoriet skulle arbejdsgruppen til brug for sit arbejde indhente synspunkter fra repræsentanter for teatre, uddannelsesinstitutioner, organisationer m.v.

Arbejdsgruppen har afholdt fire møder i perioden fra april 2005 til januar 2006. Endvidere har arbejdsgruppen afholdt et halvdagsseminar med en række repræsentanter fra teatre, uddannelsesinstitutioner, organisationer m.v. Gruppen har holdt flere møder med interessenter på området, besøgt Det Danske Musical Akademi og to musicaluddannelser i Sverige. Arbejdsgruppen har derudover hentet inspiration fra det engelske uddannelsessystem på musicalområdet.

Endelig har Kunststyrelsen til brug for dette arbejde foretaget en undersøgelse af musicalgenrens udbredelse i Danmark og en afdækning af uddannelsesbaggrunden hos de medvirkende.

2. Hvad er musical?

2.1 Afgrænsning af musicalbegrebet

Der findes ikke en entydig afgrænsning af begrebet musical, og arbejdsgruppen har ikke set det som sin opgave at formulere en håndfast definition. Ganske kort kan det nævnes, at musicalgenren har rødder tilbage til de europæiske operetter og britisk music-hall og udviklede sig oprindeligt i New York på Broadway i begyndelsen af 1900-tallet. I dag dækker musicalbegrebet over en meget bred genre, der til stadighed udvikler sig og finder nye former.

Arbejdsgruppen har diskuteret det hensigtsmæssige i at anvende andre begreber som f.eks. musikdramatik til at afgrænse genstanden for denne undersøgelse af uddannelsesbehovet. Men det musikdramatiske begreb inkluderer blandt andet også den klassiske opera samt operetten og er i uddannelsessammenhæng derfor ikke tilstrækkeligt præcist. For at afgrænse det felt, som en eventuel kommende uddannelsesindsats kan rette sig mod, har gruppen valgt at fastholde begrebet musical, der samtidig er en international betegnelse.

Det skal i den forbindelse understreges, at anvendelsen af musicalbegrebet i denne undersøgelse ikke må blive begrænsende for den konkrete etablering og udvikling af et fremtidigt uddannelses tilbud. Dette tilbud skal netop kunne favne feltets nuancer og fremtidige udvikling. Arbejdsgruppen har derfor valgt at arbejde ud fra en forståelse af musicalbegrebet, hvor kombinationen af de tre discipliner dans, sang og skuespillerkunst er det centrale omdrejningspunkt. Denne forståelse omfatter hele spektret af musical fra de klassiske og til de nyere eksperimenterende former, som også er omfattet af begreber som f.eks. musikteater, rockteater og cross over.

Generelt stiller genrens opdeling i de tre discipliner store krav til de medvirkende på scenen. Men det brede spektrum af forestillinger inden for musicalgenren stiller forskellige krav til de medvirkende. Både forestillinger og roller vil vægte disciplinerne

dans, sang og skuespillerkunst forskelligt. Ligesom de enkelte forestillinger vil indeholde varierende fordelinger af solistroller og koristroller.

Arbejdsgruppen opfatter talentet, det håndværksmæssige og tekniske niveau samt det kunstneriske aspekt hos de medvirkende som helt afgørende i diskussionen om kvalitet inden for genren. Men det er ikke nok at være enten en dygtig skuespiller, sanger eller danser. Det kræver tværdisciplinære færdigheder og et talent, der breder sig over både dans, sang og skuespillerkunst for at mestre musicalgenren på et professionelt niveau. I solistrollerne er det som oftest evnen til at formidle en rolle ved at forene skuespillerkunst, sang og eventuelt dans på et højt niveau, der er afgørende for den professionelle præstation. Kravet om at beherske det højeste niveau inden for alle tre discipliner kan være mere begrænset i kor- og ensembleroller. Dog stilles der generelt meget høje håndværksmæssige krav til medvirkende i musicals, uanset rollens størrelse og betydning, pga. genrens omfattende tekniske krav.

2.2 Den danske musicalscene i dag

Til brug for denne undersøgelse af behovet for en uddannelse på musicalområdet har Kunststyrelsens Scenekunstcenter foretaget en afdækning af den danske musicalscene gennem de sidste seks år. Derudover er der indhentet statistisk materiale fra Danmarks Statistik.

Kunststyrelsen har indsamlet oplysninger om antallet af musicalforestillinger, medvirkende m.v. fra 19 danske teatre udvalgt på baggrund af deres repertoire. Undersøgelsen omfatter derfor både store scener som Det Ny Teater og mindre scener som f.eks. Fredericia Teater. Undersøgelsen omfatter både statsstøttede teatre og ikke-statsstøttede teatre som f.eks. kulturhuse.

En konkret forestilling indgår i Kunststyrelsens undersøgelse, hvis - i overensstemmelse med arbejdsgruppens afgrænsning - såvel dans som sang og skuespillerkunst er repræsenteret på scenen. Det er de enkelte teatre, der har afgjort, hvilke forestillinger de har fundet relevante at lade indgå i undersøgelsen.

13 af de adspurgte 19 teatre har vurderet, at deres repertoire eller dele heraf i den pågældende periode falder inden for musicalgenren.

Selv om Kunststyrelsens undersøgelse ikke er en fuldstændig kortlægning af genrens udbredelse, er det er udvalgets opfattelse, at den giver et retvisende billede af aktiviteten på den danske musicalscene.

Danmarks Statistik har indtil 2004 udelukkende indsamlet oplysninger fra de statsstøttede teatre, som dog udgør langt hovedparten af de danske teatre.

Danmarks Statistik opererer med genreafrænsningen musical og operette som hørende til den samme kategori. Det er dog vurderingen, at der er et stort sammenfald mellem de forestillinger, der indgår i Kunststyrelsens undersøgelse, og dem, der er omfat-

tet af Danmarks Statistiks talmateriale. En nærmere analyse viser også, at der er en høj grad af konsistens mellem de to opgørelser.

Hvor stort er udbuddet af forestillinger og opførelser?

Kunststyrelsens undersøgelse og opgørelserne fra Danmarks Statistik viser en dansk musicalscene, der de sidste 6 år har været præget af et nogenlunde stabilt niveau af antal forestillinger og antal opførelser.

Der spilles ifølge Kunststyrelsens undersøgelse i snit hvert år 21 forskellige forestillinger, varierende mellem 16 og 25 forestillinger. Antallet af opførelser ligger på 952 i gennemsnit. På de statsstøttede teatre opsættes i gennemsnit 17 forestillinger årligt.

Tabel 1: Antal musicalforestillinger og opførelser (statsstøttede og ikke-statsstøttede teatre)

Sæson	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	Gennemsnit
Antal musicalforestillinger	22	25	18	21	23	16	21
Antal musicalopførelser	922	1309	939	910	1052	578	952

Kilde: Kunststyrelsens undersøgelse blandt 19 teatre.

Danmarks Statistiks opgørelser gør det muligt at give et indtryk af det samlede billede af musicalgenrens udbredelse på de statsstøttede teatre. Det fremgår af tabel 2, at 4 % af samtlige forestillinger er musicalforestillinger, og at 6 % af alle opførelser er musicalopførelser. Musicalforestillinger spiller således i gennemsnit noget længere end andre teaterforestillinger.

Tabel 2. Antal forestillinger og opførelser af musicals samt andel af samtlige antal forestillinger og opførelser (statsstøttede teatre)

Sæson	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	Gennemsnit
Antal musical- og operetteforestillinger i alt	15	20	15	17	17	17
Musicalforestillingers andel af alle forestillinger	3 %	4 %	3 %	4 %	4 %	4 %
Antal musical- og operetteopførelser i alt	671	895	587	696	506	671
Musicalopførelsernes andel af alle opførelser	6 %	7 %	5 %	6 %	5 %	6 %

Kilde: Danmarks Statistik

Niveauet for musicalforestillinger (4 % pr. år) er tilnærmelsesvist det samme som for ballet- og danseforestillinger.

Publikum til musicalforestillingerne på de statsstøttede teatre er også afdækket af Danmarks Statistik. Musical- og operettegenren tegner sig for i gennemsnit 13 % af det samlede publikum i perioden fra 1999-2004 (tabel 3). Denne publikumsandel er større end publikumsandelen for både ballet og opera.

Sammenholdt med, at kun 4 % af samtlige forestillinger er musicals, viser det, at det gennemsnitlige besøgstal til en musicalforestilling er ca. 3 gange så højt som til øvrige teaterforestillinger.

Tabel 3: Publikum til musical- og operetteforestillinger samt andel af det totale publikum (statsstøttede teatre)

Sæson	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	Gennemsnit
Publikum til musical- og operetteforestillinger	256.000	418.000	268.000	281.000	256.000	295.800
Publikum i pct. af alle forestillinger	11 %	18 %	11 %	13 %	11 %	13 %

Kilde: Danmarks Statistik

Den procentvise fordeling af tilskuere på henholdsvis statsstøttede og ikke-statsstøttede teatre viser, at musicals har det største publikum på de ikke-statsstøttede teatre. På de statsstøttede teatre er 9 % af tilskuerne til en operette eller musical, mens det er 46 % på de ikke-statsstøttede teatre i sæson 2003/2004 (Danmarks Statistik, Nyt fra Danmarks Statistik nr. 544, december 2004).

Antallet er medvirkende¹ i musicalforestillinger er i ca. 400 pr. år. Kunststyrelsens undersøgelse viser, at der er 320 til 464 medvirkende pr. år som enten skuespiller, danser, sanger eller statist (se tabel 4). Det er karakteristisk ved den danske musicalscene, at der er et forholdsvis lille antal medvirkende pr. forestilling. I gennemsnit medvirker der 19 pr. forestilling.

¹ Medvirkende er i undersøgelsen defineret som medvirkende på scenen.

Tabel 4. Antal medvirkende ved musicalforestillinger. Stats- og ikke-statsstøttede teatre

Antal medvirkende							
Sæson	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	Gennemsnit
Antal medvirkende	418	464	379	386	423	320	398
Herunder							
Antal dansere	33	56	54	46	39	38	44
Antal sangere	110	146	77	85	94	80	99
Skuespillere o.a. ²	206	164	181	175	183	140	175

Kilde: Kunststyrelsens undersøgelse blandt 19 teatre

Kunststyrelsens undersøgelse viser også, at der opføres et meget bredt spektrum af forestillinger. Gennem de sidste seks år er der således både de klassiske amerikanske opsætninger som "Showboat" og "Annie Get Your Gun" og nykomponerede danske musicals som "Simon" og mere eksperimenterende forestillinger som "Woyzeck".

3. Uddannelsessituationen i dag

3.1 Hvilken uddannelsesbaggrund har medvirkende i danske musicals?

Kunststyrelsen undersøgelse søger også at afdække de medvirkendes uddannelsesbaggrund, men der er en forholdsvis stor gruppe af de medvirkende, hvis uddannelsesbaggrund ikke er oplyst. Undersøgelsen viser dog en tendens til, at det overvejende er uddannede skuespillere og autodidakte, der medvirker i musicalforestillingerne (se tabel 5). Undersøgelsen viser også en tendens til, at forholdsvis få har en uddannelse, der er rettet specifikt mod musicalbranchen.

² I denne kategori indgår også et mindre antal statistere. En rundspørge blandt en tredjedel af de teatre, der indgår i undersøgelsen, viser, at der kun i meget lille omfang anvendes statistere i forestillingerne. Nogle teatre har slet ikke anvendt statistere i de pågældende sæsoner. Det skønnes antallet af statistere i alt ligger på 10-20 statistere pr. sæson.

Tabel 5: De medvirkendes uddannelsesbaggrund og bopæl							
Sæson	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	Gennemsnit
Uddannelsesbaggrund							
Operaakademiet	6	4	4	1	5	3	5
Konservatorierne	18	13	14	5	27	10	15
Skuespilleruddannelserne	84	70	58	75	77	73	73
Det Danske Musicalakademi ³	-	-	-	-	0	1	1
Skolen for Moderne Dans	0	0	0	0	0	0	0
Autodidakte	57	88	62	77	90	48	70
Uddannet andet sted	8	25	1	1	23	3	11
Ved ikke/ikke oplyst	210	180	195	161	135	132	169
Uddannet i udlandet	6	19	19	28	26	4	17
Kunstnerens bopæl							
I Danmark	245	282	161	159	199	160	201
Uden for Danmark	8	29	45	40	24	6	25

Samtidig afdækker undersøgelsen, hvor mange udlændinge der medvirker i de danske musicalproduktioner⁴. Denne andel er gennemsnitligt betragtet forholdsvis lille, men varierer en del i perioden fra 3 % i sæson 1999/2000 til 28 % af de medvirkende i sæson 2001/2002.

Det sangtekniske element er sammen med bevægelse og dans kommet til at fylde mere i uddannelsen af skuespillere de senere år. Dette kan være en af forklaringer på, at skuespillerne tegner sig for forholdsvis mange af rollerne i de danske musicals.

3.2 Det Danske Musical Akademi i Fredericia

På Det Danske Musical Akademi i Fredericia tilbydes en treårig fuldtidsuddannelse inden for musicalgenren. Uddannelsen er organiseret i en etårig grunduddannelse og en toårig overbygning. Fra 2005 er der etableret en etårig solistuddannelse, der er rettet både mod uddannede fra Musicalakademiet og fra andre fagligt relevante uddannelser.

³ Første årgang er uddannet fra Det Danske Musical Akademi i 2003, og Akademiet er derfor først taget med i tabellen fra sæson 03/04.

⁴ I denne sammenhæng forstås udlændinge både som dem, der er uddannet uden for Danmark, og som dem der er bosat uden for landets grænser.

Optagelse på uddannelsen sker via optagelsesprøve. Der optages omkring 15 elever hvert år, og disse elever er i snit omkring 22 år på optagelsestidspunktet.

Uddannelsen har et samlet budget på 5,6 mio. kr. i 2004 for den treårige uddannelse, og heraf yder Fredericia Kommune et årligt tilskud på 4,1 mio. kr. Uddannelsen er en betalingsuddannelse, men der ydes et statsligt tilskud på ca. 10.000 kr. pr. år pr. elev til reduktion af brugerbetalingen. Uddannelsen er SU-berettiget.

Musicalakademiet har eksisteret i fem år, og der er nu udannet 3 årgange fra akademiet.

Evalueringsinstituttet EVA har i 2004 udarbejdet en analyse af beskæftigelsen hos de færdige kandidater fra de to første årgange 2003 og 2004. Analysen er udarbejdet som baggrund for SU-styrelsens vurdering af uddannelsens SU-berettigelse. Analysen er foretaget blandt 24 af de i alt 30 færdiguddannede fra de første to årgange og viser, at beskæftigelsesgraden er forholdsvis lav. Omkring 43 % af kandidaterne fra begge årgange var i uddannelsesrelevant beskæftigelse i halvdelen eller mere af året i 2004.

Det har ikke ligget i arbejdsgruppens kommissorium at foretage en systematisk evaluering af hverken undervisningsindhold eller -metoder på Det Danske Musical Akademi. Men det er arbejdsgruppens indtryk, bl.a. gennem kontakter til branchen, at Musicalakademiet i dag ikke formår at tilfredsstille efterspørgslen efter scenekunstnere på højeste niveau. Musicalakademiets ledelse har overfor arbejdsgruppen redegjort for stedets udviklingsplaner. Heraf fremgår det, at udviklingen af den dramatiske undervisning er et af de fremtidige indsatsområder.

3.3 Tidligere uddannelses tiltag

På Statens Teaterskole blev der i 1994 påbegyndt et forsøg med et tilbud om en musikdramatisk specialisering. Forsøget blev etableret som følge af, at Statens Teaterskole i årene 1994-1996 blev pålagt at optage fire ekstra studerende på skuespilleruddannelsen. Skolen valgte for den første årgangs vedkommende at dele skuespillerklassen i to hold, et dramatisk og et musikdramatisk. Det blev fra starten understreget, at tanken ikke var at etablere en musicaluddannelse, men at give skuespillerstuderende med et særligt musikdramatisk talent en mulighed for specialisering og fordybelse.

De to hold gik det første år sammen og fik derefter enkelte individuelle specialtimer. Musikdramatikholdet fik en begrænset mængde specialundervisning i musik og sang, men i øvrigt var der ikke stor forskel på uddannelsesforløbene for de to hold. Da årgangen havde afsluttet uddannelsen, valgte man ikke at fortsætte forsøget. Skolen skønnede ikke, at den havde pædagogiske eller økonomiske ressourcer til at drive to typer skuespilleruddannelser på dette tidspunkt.

4. Fremtidens uddannelsesbehov

Arbejdsgruppen har i sin kontakt med forskellige dele af musicalbranchen oplevet et udbredt ønske om en uddannelse rettet specifikt mod musicalgenren. Der fremføres især tre argumenter:

For det første mangler teatrene danske scenekunstnere, som kan måle sig med kunstnere på internationalt niveau. Selvom den danske musicalscene formår at tiltrække enkelte dygtige udenlandske kunstnere, betyder de manglende kundskaber i dansk, at der ligger en stor indsats i at få de sproglige elementer i de danske forestillinger til at fungere.

For det andet nævner flere aktører, at det er en afgørende forudsætning for udviklingen af kvaliteten inden for musicalgenren, at der uddannes specifikt til denne. Det karakteristiske ved musicalgenren er netop, at de medvirkende skal mestre dans, sang og skuespillerkunst på et højt niveau. Der findes selvfølgelig skuespillere med et højt sangteknisk niveau, dansere med et skuespillertalent osv. Men hidtil har det først været i selve det praktiske musicalarbejde på teatrene, at disciplinerne er blevet forenet.

For det tredje nævnes også potentialet i udvikling af den indholdsmæssige side af genren. Her peges netop på et mere permanent uddannelsesmiljø som dynamo i et sådan udvikling til gavn for mangfoldigheden i teaterudbuddet.

Arbejdsgruppen har forsøgt at vurdere, hvor stor efterspørgslen er efter professionelt uddannede scenekunstnere, der skal medvirke i musicals. Baseret på oplysningerne om det gennemsnitlige antal forestillinger, opførelser og medvirkende, som er afdækket i Kunststyrelsens undersøgelse, kan det beregnes, at der for tiden er en beskæftigelse svarende til ca. 170 fuldtidsstillinger med en variation på mellem 115 og 220 stillinger⁵ over perioden 1999-2005.

I dette tal indgår alle former for medvirkende, dvs. både solister, kor, dansere og statister, men ikke alle disse roller kræver en specialiseret uddannelse inden for musicalgenren. Efterspørgslen efter scenekunstnere på professionelt niveau er derfor noget mindre end de 170 fuldtidsstillinger, og arbejdsgruppen skønner, at efterspørgslen er 70-100 fuldtidsstillinger pr. år.

5. Inspiration udefra

5.1 Musicaluddannelser i Sverige

Sverige har en tradition for uddannelser inden for musicalgenren, og der findes flere særlige musicaluddannelser, heriblandt en musicaluddannelse ved Teaterhögskolan

⁵ Som forudsætning for denne beregning antages, at hver opførelse tæller 1 arbejdsdag, at der er 40 arbejdsdages prøvetid pr. forestilling, og at der er 200 arbejdsdage pr. år.

ved Göteborg Universitet, Balettakademien i Göteborg, Balettakademien i Stockholm og Performing Arts School i Göteborg.

5.1.1 Musicaluddannelsen på Teaterhögskolan ved Göteborg Universitet

På Göteborg Universitet findes i dag en treårig musicaluddannelse. Uddannelsen ligger under Teaterhögskolan, hvor musical- og teateruddannelsen er organiseret som to parallelle uddannelsesprogrammer.

Begge uddannelser er fysisk placeret sammen med Musikhögskolan. Uddannelsen blev oprettet som forsøgsuddannelse i 1992 og er den eneste uddannelse i Skandinavien på universitetsniveau. De studerendes første år på musical- og på skuespilleruddannelsen er fælles, og herefter specialiserer de studerende sig. Undervisningen er obligatorisk og omfatter dramatik- (scenframställning), stemme-, tale- og sangundervisning, danse- og kropstræning, musikalsk indstudering og teoriundervisning.

Ved optagelsesprøven søger omkring 300 personer. Der optages 8 elever hvert andet år, og disse elever er mellem 20 og 25 år på optagelsestidspunktet og har ofte en forudgående sceneuddannelse fra f.eks. Balettakademien i Göteborg.

5.1.2 Musicallinjen ved Göteborg Balettakademi

På Balettakademien i Göteborg findes en musicallinje, der er organiseret som en treårig heltidsuddannelse. Uddannelsen blev oprettet i 1983 som den første af sin art i Skandinavien. Balettakademien ligger under det svenske Folkuniversitet, og der er deltagerbetaling på 38.000 svenske kr. pr. år. Den enkelte elev kan få offentlig uddannelsesstøtte, og samtidig er uddannelsen støttet af den svenske stat. Der optages ca. 20 elever hvert år.

Undervisningen omfatter sang, tale, musicalteater, dramatikundervisning (scenframställning), klassisk ballet, jazz, step og musicalhistorie.

5.1.3 Forskelle i profil

Skolernes profil adskiller sig fra hinanden. Hvor Balettakademiens tyngde ligger inden for dansen, er Teaterhögskolans profil rettet mod det dramatiske og sangen. Forskelligheden i profilerne er ikke åbenlys ved læsning af de to skolers undervisningsplaner, men giver sig udslag i organiseringen af optagelsesprøverne og undervisningen - og som følge heraf også kandidaternes niveau inden for henholdsvis, dans, sang og skuespillerkunst. En del af forklaringen på forskellene ligger i uddannelsernes historiske tilknytning til henholdsvis Balettakademien og Teaterhögskolan. På grund af forskellene mellem skolerne søger enkelte kandidater fra Balettakademien efterfølgende optagelse på Teaterhögskolan.

Særligt på Balettakademien opleves, at ansøgernes kvalifikationer er blevet markant bedre i løbet de sidste år som følge af etableringen af den æstetiske gren i den svenske gymnasieuddannelse for 5 år siden.

Mange af kandidaterne fra begge skoler får beskæftigelse i udlandet – herunder også Danmark. Som eksempel kan nævnes, at 5 ud af 6 kandidater fra Teaterhøgskolans musicaluddannelses 2005-årgang havde indgået aftale om deres første engagement ved afslutningen af deres uddannelse. To var tilbudt arbejde i Norge, en i Danmark og en i Tyskland.

For Balettakademiens kandidater er arbejdsmarkedet også internationalt. Bl.a. er Danmark og Tyskland vigtige aftagere. Samtidig tegner der sig et billede af, at flere og flere af kandidaterne fra Balettakademien får beskæftigelse i shows f.eks. på krydstogtskibe, mens færre får beskæftigelse i egentlige musicalforestillinger.

5.2 De britiske musicaluddannelser

I Storbritannien har musicalen en lang tradition, som understøttes af et bredt spektrum af uddannelser inden for genren. De britiske uddannelser i 'musical theatre' fordeler sig både på danseskoler, dramaskoler og de tilsvarende institutter på universiteterne. Om en uddannelse hører under drama eller dans, afgøres af, om det overordnede fokus ligger på optræningen af dramatiske evner eller dansefærdigheder.

Der findes omkring 25 forskellige uddannelser rettet mod musicalgenren fordelt på 11 offentlige og 14 private uddannelser⁶. Uddannelserne strækker sig fra under bachelorniveau til masteruddannelser. Den første gruppe uddannelser lægger vægten på udviklingen af de praktiske og kunstneriske færdigheder, mens masteruddannelserne som hovedregel vil være teoretisk funderet.

Normalt kan studerende optages på danseskoler fra deres 16. år og på skuespillerskoler fra deres 18. år. På universiteterne skal man som udgangspunkt have bestået gymnasialt niveau samt en optagelsesprøve.

5.2.1 Forskelle mellem de enkelte uddannelser

Forskellen mellem de private og de offentlige uddannelser findes bl.a. i antallet af undervisningstimer. Generelt er antallet af undervisningstimer højere på de private uddannelser. De britiske akkrediteringsinstitutioner vurderer, at studerende fra de private uddannelser generelt er mere eftertragtede i musicalbranchen, mens de universitetsbaserede uddannelser med deres dobbelte fokus på teoretiske og praktiske færdigheder i stedet retter sig mod et bredere spektrum af job. Det er dog et særkende ved musicalbranchen, at ansættelser foregår på grundlag af auditions, og derfor vil det i sidste ende være den enkeltes præstation, der er den afgørende faktor.

Mountview Academy of Theatre Arts fremhæves bl.a. for den imponerende mængde studerende, der ender i Londons West End-teatre. Studerende fra andre, mindre esti-

⁶ Der er mulighed for at ansøge om en form for støtte til langt de fleste musicaluddannelser i Storbritannien. Men der findes også et relativt lille antal kurser, der ingen støtte får, og hvor de studerende selv er ansvarlige for at betale kursusafgifter mv.

merede skoler starter ofte på krydstogtskibe eller i turnerende musical, og nogle bevæger sig derefter videre til West End-teatrene.

Til brug for det videre konkrete arbejde med etablering og udvikling af uddannelses tilbud inden for musicalgenren i Danmark foreslår arbejdsgruppen, at der hentes inspiration fra både de britiske og svenske uddannelser – særligt Mountview og Teaterhögskolan.

5.2.2 Beskæftigelsessituationen i Storbritannien

Også i Storbritannien er beskæftigelsen inden for musicalbranchen præget af ustabilitet. Mange scenekunstnere med speciale i musicals arbejder kun periodevis i musicals og udfører sideløbende andet arbejde. Det vurderes, at musicaluddannede fra danse- og dramaskoler gennemsnitligt arbejder professionelt 11,3 uger om året i Storbritannien.

2004 har dog været et rekordår for Londons West End-teatre, som i høj grad er der, hvor Storbritanniens mest prestigefyldte beskæftigelse inden for musicalbranchen udfolder sig. Således havde teatrene ifølge Society of London Theatres de højeste indtægter, siden man begyndte at registrere disse for 25 år siden.

Mersalget skyldtes især de store nye musicals ”Mary Poppins” og ”The Producers”. Selvom denne gode økonomiske situation selvfølgelig ikke nødvendigvis direkte afspejler beskæftigelsessituationen i musicalverdenen, peger den dog i retning af, at vilkårene for beskæftigelse er under forbedring.

6. Fremtidens uddannelses tilbud inden for musicalgenren - konklusioner og anbefalinger

Arbejdsgruppen anbefaler, at der etableres en statslig overbygningsuddannelse rettet mod musicalgenren. Endvidere anbefaler gruppen, at grunduddannelsen på Det Danske Musicalakademi i Fredericia styrkes.

Musicalgenren har gennem de senere år ligget på et forholdsvist stabilt niveau målt både på antallet af forestillinger og opførelser, og ikke mindst blandt publikum, hvor hver ottende teaterbillet bliver solgt til en musical eller opretteforestilling.

Yderligere forbedringer af forestillingernes kvalitet og udvikling af genren i Danmark fordrer en målrettet uddannelsesindsats, der forener de tre discipliner dans, sang og skuespillerkunst med udgangspunkt i den enkelte studerendes talent og færdigheder. Den danske teater- og musikdramatiske branche har gennem længere tid efterspurgt et uddannelses tilbud på højt kvalitativt niveau.

Arbejdsgruppen har overvejet forskellige modeller for organiseringen af en statslig musicaluddannelse på højeste kunstneriske niveau. Det er arbejdsgruppens opfattelse, at der særligt er behov for at styrke uddannelsesindsatsen på overbygningsniveau med henblik på at uddanne solister. Gruppen har noteret sig, at gode musicalsolister især

kendetegnes ved at få skuespillerkunst, sang og dans til at fungere sammen i en spillemæssig sammenhæng.

Gruppen har også drøftet behovet for en styrket statslig indsats på grunduddannelsesniveau. I den forbindelse har gruppen bl.a. interesseret sig for de tre- og fireårige uddannelser, der findes i Sverige og Storbritannien. En sådan ny grunduddannelse ville kunne etableres i sammenhæng med en musicaloverbygningsuddannelse, dvs. som en selvstændig linje. En anden mulighed ville være at forstærke musicalkompetencen på de eksisterende skuespiller-, sanger- eller danseruddannelser på grunduddannelsesniveau. Endelig kunne man tænke sig en videreudvikling af Det Danske Musicalakademi i Fredericia.

Gruppen skønner imidlertid, at de eksisterende skuespiller-, sanger- og danseuddannelser og Musicalakademiet i Fredericia allerede i dag - eller på sigt - vil kunne give tilstrækkelige kompetencer inden for musicalgenren på grunduddannelsesniveau.

En statslig musicaloverbygningsuddannelse vil derimod være vigtig at etablere for at sikre en fordybelse og specialisering af kompetencerne hos allerede uddannede scenekunstnere, således at de bliver i stand til at arbejde på højeste niveau inden for musicalgenren. Arbejdsgruppen har på den baggrund valgt at anbefale, at et statsligt uddannelsesstilbud får karakter af en toårig overbygningsuddannelse.

Den anbefalede model kan sammenlignes med den, som udbydes af Operaakademiet på Det Kongelige Teater. Denne uddannelse er en treårig musikdramatisk uddannelse, der fungerer som overbygning til konservatoriernes kandidatuddannelse i sang. Uddannelsen er organiseret som et samarbejde mellem Det Kongelige Teater og Det Kongelige Danske Musikkonservatorium og er målrettet uddannelsen af operasolister.

Arbejdsgruppen anbefaler, at musicaloverbygningsuddannelsen knyttes til en af de eksisterende scenekunstuddannelser på enten Statens Teaterskole, Skuespillerskolen ved Aarhus Teater eller Skuespillerskolen ved Odense Teater. Overbygningsuddannelsen bør være en integreret del af den pågældende skole, have sine egen uddannelsesleder med ansvar for uddannelsens kunstneriske og pædagogiske ledelse og være underlagt den pågældende skoles øverste ledelse.

Arbejdsgruppen har diskuteret den endelige placering af en kommende overbygningsuddannelse og anbefaler, at placeringen vælges ud fra følgende hensyn:

- Mulighed for at rekruttere lærerkræfter fra et velfunderet pædagogisk miljø på højeste niveau inden for de tre centrale discipliner i uddannelsen
- Tilknytning til et bredt spektrum af andre scenekunstneriske uddannelse på højeste niveau
- Tilknytning til et mangfoldigt teater- og musikdramatisk miljø

Optagelse på uddannelsen bør ske via en optagelsesprøve, der skal vurdere ansøgernes færdigheder og potentialer inden for dans, sang og skuespillerkunst. I forbindelse med optagelsesprøven skal der især fokuseres på de tværdisciplinære talenter.

Ansøgerne til overbygningsuddannelse kan have erhvervet deres færdigheder i forbindelse med uddannelse på en af de følgende institutioner: Statens Teaterskole, Skuespillerskolerne ved Aarhus og Odense Teater, Skolen for Moderne Dans, et af konservatorierne eller andre danske eller udenlandske relevante uddannelser, herunder Musicalakademiet i Fredericia – men der stilles ingen krav om, at en bestemt uddannelse er færdiggjort, inden ansøgeren søger optagelse. Derudover er tanken, at overbygningsuddannelsen også er åben for personer, der har været i erhverv i nogle år og efterfølgende ønsker at specialisere sig.

Etableringen af en toårig overbygningsuddannelse betyder, at der skal tages stilling til, hvordan en sådan uddannelse kan passe ind både i den nuværende og i en eventuel fremtidig bachelor-kandidatstruktur for de scenekunstneriske uddannelser.

Set i lyset af, at det samlede arbejdsmarked næppe udgøres af mere end 70 – 100 fuldtidsstillinger, anbefaler arbejdsgruppen, at optaget til overbygningsuddannelsen bliver omkring seks studerende hvert andet år.

Hvad angår selve indholdet i en musicaloverbygningsuddannelse, anbefaler arbejdsgruppen, at det fastlægges efter ansættelsen af en uddannelsesleder. Arbejdsgruppen vil i den forbindelse foreslå, at den kommende uddannelsesleder sammen med den øverste ledelse på den pågældende scenekunstuddannelse etablerer et samarbejde med de øvrige relevante danske uddannelser, hvor kandidaterne til overbygningsuddannelsen med stor sandsynlighed vil komme fra. Derudover bør også uddannelseskompetente inden for den teater- og musikdramatiske branche inddrages ved fastlæggelsen af indholdet i uddannelsen. Endelig vil arbejdsgruppen foreslå, at man i dette arbejde også lader sig inspirere af udlandet.

Konstruktionen omkring en overbygningsuddannelse betyder, at en del kandidater herfra vil være mindre sårbare over for udsving i beskæftigelsen i den danske musicalbranche. Det gælder naturligvis særligt for de kandidater, der har taget den første del af deres uddannelse på en skuespilleruddannelse, et konservatorium eller lignende, og i mindre grad for de kandidater, der fra begyndelsen af deres uddannelsesforløb har specialiseret sig inden for musicalgenren.

En statslig uddannelsesindsats på højeste niveau vil på sigt betyde et kvalitetsløft af forestillingernes håndværksmæssige niveau og stimulere den kunstneriske udvikling og nytækningen inden for genren. Samtidig vil musicalbranchen med tiden kunne få et fælles referencepunkt i uddannelsen, og der vil i bedste fald blive skabt et stærkere miljø omkring genren. Dette kan også vise sig at få positiv betydning for undervisningen og fagmiljøerne i de uddannelser, der allerede har sang, dans og musicalrettede aktiviteter på skemaet.

Det Danske Musicalakademi i Fredericia

Arbejdsgruppen vil gerne udtrykke anerkendelse for det store arbejde, der er gjort for at etablere uddannelsen i Fredericia, og de resultater, der er opnået. Det er dog samtidig gruppens opfattelse bl.a. efter drøftelser med branchen, at akademiet endnu ikke er på højeste niveau inden for genren.

Arbejdsgruppen anbefaler, at Musicalakademiet i et samarbejde med Kulturministeriet formulerer en række indsatsområder, der kan danne baggrund for yderligere udvikling af uddannelsen.

Med henblik på at understøtte disse indsatsområder og for at udnytte og videreudvikle det uddannelsesmæssige potentiale, der allerede er opbygget på Musicalakademiet, anbefaler arbejdsgruppen, at staten foreløbig i en tidsbegrænset periode bevilger et øremærket driftstilskud til akademiet.

Gruppen anbefaler, at den statslige støtte i første omgang tildeles for en periode på f.eks. fire år. Herefter bør foretages en evaluering af uddannelsen, der kan danne baggrund for en vurdering af uddannelsens niveau og eventuelle fremtidige placering i uddannelsesstrukturen.

Ved således at satse på to uddannelses tilbud med forskellig profil vil det danske uddannelsesudbud komme til at ligne udbuddet i Storbritannien og Sverige. Her udbydes også flere uddannelser, hvor fokus dels er lagt forskelligt på de tre discipliner, dans, sang og skuespilkunst, dels er placeret på forskellige niveauer i uddannelsesstrukturen.

En styrkelse af Musicalakademiet kombineret med en overbygningsuddannelse knyttet til de kunstneriske uddannelser under Kulturministeriet betyder samtidig, at kontinuiteten i uddannelsesstrukturen på musicalområdet er styrket.